

Utrecht, november 2019

Auteurs: Dr. Hanneke de Graaf en Dr. Elske Marra

Projectnummer: NL1350MR

© WODC, Ministerie J en V, 2019

Seksueel Geweld en Grensoverschrijding

Ontwikkeling van een vragenlijst voor
de bevolking van 16 jaar en ouder

Dit onderzoek is uitgevoerd door de afdeling onderzoek van Rutgers, Kenniscentrum Seksualiteit, in opdracht van en gefinancierd door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Begeleidingscommissie (zie ook bijlage 1):

- Mevrouw prof. dr. E.T.M. Laan (Voorzitter).
- Mevrouw dr. L.M. van der Knaap.
- De heer drs. R. de Jong.
- Mevrouw mr. H. Donner LLM.

Samenvatting

Rutgers doet sinds 2005 monitoronderzoek naar de prevalentie en context van seksueel geweld in Nederland (De Graaf & Wijsen, 2017). Dit onderzoek vindt eens per vier jaar plaats. Vanuit de ministeries van Justitie en Veiligheid (J en V) en van Volksgezondheid, Wetenschap en Sport (VWS) bestaat behoefte aan het frequenter monitoren van dit thema én het thema huiselijk geweld. Deze ministeries hebben daarom het initiatief genomen voor een tweejaarlijkse prevalentie-monitor huiselijk en seksueel geweld. De vragenlijst voor deze prevalentie-monitor bestaat uit een deel over huiselijk geweld en een deel over seksueel geweld. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van J en V heeft Rutgers gevraagd om de module te ontwikkelen voor het deel over seksueel geweld. Dit is een set vragen waarmee zo valide mogelijk de aard en omvang van online en offline slachtofferschap van seksuele intimidatie en geweld onder de bevolking van 16 jaar en ouder kan worden gemeten.

In het ontwikkelingsproces is eerst een basisvragenlijst opgesteld die qua methodiek goed aansluit bij de module over huiselijk geweld. De Sexual Experiences Survey (SES)¹ vormt de basis voor deze vragenlijst. De SES is een vragenlijst die is opgesteld en herzien door een groot aantal experts op het thema seksuele grensoverschrijding en geweld. Deze vragenlijst neemt verschillende maatregelen om onderrapportage van seksuele grensoverschrijding en geweld tegen te gaan, bijvoorbeeld door juridische termen te vermijden en de vormen van seksueel gedrag tegen de wil en een breed scala aan gebruikte pressiemethoden nauwkeurig te beschrijven. Voor de prevalentie-monitor huiselijk en seksueel geweld is de SES aangepast en aangevuld. De afnamemethode is vereenvoudigd naar leesniveau B1. Er zijn vragen naar online grensoverschrijding en reacties van het slachtoffer toegevoegd. De tijdsperiode waarop de vragen betrekking hebben en vragen naar de frequentie van het meemaken van ongewenste seksuele ervaringen zijn aangepast aan de module over huiselijk geweld. In het type pleger zijn aanpassingen gedaan om ook zicht te krijgen op verschillen in machtsposities en om de vragen vergelijkbaar te maken met die voor plegers van huiselijk geweld.

Deze basisvragenlijst is op zeven momenten kleinschalig getest, aangepast en opnieuw getest. Dat gebeurde drie maal op basis van feedback van de begeleidingscommissie (een groep experts samengesteld door het WODC) en vier maal op basis van de resultaten van pre-tests (onder in totaal negen mannen en veertien vrouwen). Het doorlopen van dit iteratieve proces van aanpassingen resulteerde in een instrumentarium voor het meten van de prevalentie van seksuele grensoverschrijding en seksueel geweld, met een aantal verdiepende vervolgvragen. De vragenlijst bevat drie blokken van achtereenvolgens hands-off online ervaringen, hands-off offline ervaringen en hands-on ervaringen. Elk blok start met vragen naar gebeurtenissen in de afgelopen 5 jaar en in het afgelopen jaar. Voor elke gebeurtenis die men in het afgelopen jaar meemaakte wordt gevraagd hoe vaak dit gebeurde en wie de pleger(s) was/waren (type, aantal, geslacht). Daarna volgen vragen over eventuele gevolgen, over praten over de ervaring en over al dan niet aangifte doen. Voor de hands-on ervaringen wordt ook gevraagd naar de reactie van het slachtoffer zelf. De door Rutgers ontwikkelde vragenlijst over seksueel geweld is als bijlage opgenomen in het eindrapport.

¹ Koss, M.P., Abbey, A., Campbell, R., Cook, S., Norris, J., Testa, M., & White, J. (2007). Revising the SES: A collaborative process to improve assessment of sexual aggression and victimization. *Psychology of Women Quarterly*, 31, 357-370.